

Nr 186.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biograf föreställningar; given Stockholms slott den 11 mars 1932.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom inhämta riksdagens yttrande över härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 22 juni 1911 angående biograf föreställningar.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sam. Stadener.

F ö r s l a g

till

**förordning om ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 22 juni 1911
(nr 71 sid. 1) angående biograf föreställningar.**

Härigenom förordnas, att till § 1 i förordningen den 22 juni 1911 angående biograf föreställningar skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Vad i denna förordning är stadgat angående offentlig förevisning av biografbilder skall äga tillämpning jämväl beträffande föreställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest föreställningen uppenbarligen utgör del av en uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika föreställningar driven rörelse eller föreställningen eljest, såsom med avseende å sin omfattning eller de villkor, varunder tillträde lämnas, är att jämställa med föreställning, till vilken allmänheten har tillträde.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1932.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener anför efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet:

Chefen för socialdepartementet har förut i dag¹ framlagt förslag till förordning angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 m. m., vilket förslag avser att förhindra, att tillställningar, å vilka eljest ordningsstadgan m. fl. författningar äro gällande, undandragas tillämpningen av de för offentliga föreställningar gällande bestämmelser genom att åskådare eller deltagare antecknas såsom medlemmar i en förening eller klubb i syfte att tillställningen på denna grund måtte kunna betecknas såsom enskild. I nära samband med nämnda fråga står ett på ecklesiastikdepartementets prövning sedan åtskillig tid beroende ärende om motsvarande åtgärd med avseende å biograf föreställningar.

Gällande bestämmelser i fråga om rätt att anordna dylika föreställningar innefattas dels i förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 sid. 1) angående biograf föreställningar, med de ändringar, som senast genom kungörelser den 15 april 1921 (nr 169) och den 4 oktober 1929 (nr 305) vidtagits däri, dels ock i instruktionen sistnämnda dag för statens biografbyrå (nr 306).

*Gällande
bestämmelser.*

Var och en, som vill offentligen förevisa biografbilder, skall enligt § 1 i nämnda förordning därom göra ansökan, i stad hos vederbörande polismyndighet och å landet hos landsfiskalen. Vid dylik föreställning må ej förevisas bilder, såvida de icke dessförinnan blivit efter verkställd granskning godkända av statens biografbyrå i Stockholm (§§ 4 och 5). Vad i förordningen är stadgat gäller ej för det fall, att biografbilder, som icke beröra svenska krigsmakten vidkommande förhållanden och ej heller över svenskt område upptagits från luftfartyg, förevisas i sammanhang med föreläsning, som anordnas vid läroanstalt; ej heller i andra fall, då Konungen på ansökan meddelar befrielse från

¹ Se proposition nr 184.

förordningens tillämpning (§ 13). Över beslut av statens biografbyrå må enligt biografförordningen § 12 och instruktionen för statens biografbyrå § 18 besvär anföras hos Kungl. Maj:t.

Såsom av de anförda bestämmelserna framgår, är förordningen icke att tillämpa på *enskilda* förevisningar av biografbilder. Under förarbetena till förordningen, vilka innefattas i ett kommittébetänkande av den 2 september 1910, proposition nr 160/1911, lagutskottets utlåtande nr 48 och riksdagens skrivelse nr 227 för samma år, synes man emellertid icke hava funnit anledning ingå på frågan om gränsen mellan offentliga och enskilda förevisningar. Så mycket mindre har orsak härtill förelegat, som man med hänsyn till dåtida förhållanden uppenbarligen icke kunnat räkna med, att enskilda förevisningar skulle förekomma i sådan form och i sådan omfattning, att frågan om meddelande av författningsbestämmelser med avseende jämväl å dylika kunde komma att bli aktuell.

Ärendets
tidigare be-
handling.

Den tidigare behandlingen av sist avsedda fråga sammanfaller i allmänna drag delvis med behandlingen av frågan om motsvarande åtgärder beträffande de nöjeställningar, som avses i det av chefen för socialdepartementet framlagda förslaget (proposition nr 184), och anser jag mig under hänvisning till den av chefen för nämnda departement i avseende härå lämnade redogörelsen allenast böra komplettera densamma i vad som särskilt angår det nu förevarande ärendet.

Frågan om åtgärder i det syfte, varom nu är fråga, har under senare år genom tre särskilda framställningar bragts under Kungl. Maj:ts prövning.

I. Fram-
ställning av
chefen för
statens bio-
grafbyrå
m. fl.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 maj 1927 föreslog *chefen för statens biografbyrå*, att § 4 mom. 1 i förordningen angående biografföreställningar skulle erhålla följande lydelse:

»Vid föreställning, som avses i § 1, liksom även vid föreställning, som är att anse såsom enskild, men vid vilken mer än femtio personer äro närvarande, må ej förevisas biografbilder, såvida de icke dessförinnan blivt efter verkställd granskning godkända av statens biografbyrå, om vilken förmåles i Kungl. Maj:ts nådiga föreskrifter angående granskning av biografbilder.»

Över detta förslag avgav *justitiekanslersämbetet* ett utlåtande, vari det hette, att förslaget icke kunde av justitiekanslersämbetet förordas.

»Nyheten torde avse att reglera enskilda föreningars förevisning av film», anförde justitiekanslern och fortsatte: »Sådan förevisning skulle enligt förslaget likställas med offentlig, om mer än femtio personer vore närvarande. För den händelse ett dylikt ingrepp i föreningsrätten är behövt, anser justitiekanslersämbetet det dock näppeligen böra göras genom en administrativ författning, så mycket mindre som detta ingrepp måhända kan medföra konsekvenser på andra områden, t. ex. beträffande boxningsföreställningar, dansklubbar m. m. I vissa främmande stater hava i själva konstitutionen införts bestämmelser till skydd för föreningsfriheten. Så har visserligen ej skett hos oss, men i vårt land anses föreningsfriheten dock inbegripen i svenska folkets urgamla frihet. Vid sådant förhållande synes det justitiekanslersämbetet, som om inskränkningar i densamma icke borde ske annorledes än genom lag. Justi-

tiekanslersämbetet vill för övrigt erinra, att det sedan några år tillbaka föreligger ett förslag till lag om utövande av den svenska medborgare tillförsäkrade församlingsrätt m. m. Till detta kan på ett naturligt sätt ansluta sig en normering jämväl av föreningsfriheten. Ty församlingsrätt och föreningsfrihet pläga i allmänhet behandlas såsom nära varandra stående juridiska begrepp, och på visst håll i utlandet hava de bägge till och med reglerats i en och samma lag.»

I skrivelse den 7 juni 1927 hemställde *Sveriges biografägareförbund* samt *Svenska film- och biografmannasällskapet* om meddelande av bestämmelser i enlighet med chefens för statens biografbyrå förslag.

Ärendet behandlades av Kungl. Maj:t den 4 oktober 1929, varvid beslöts dels kungörelse om ändring i vissa delar av förordningen angående biograf-föreställningar och dels ny instruktion för statens biografbyrå (nr 305 och 306). Omförmälda framställning, vilken liksom övriga genom 1929 års författningar avgjorda framställningar icke underställts riksdagen, föranledde därvid i nu förevarande del icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Emellertid hade under samma tid frågan behandlats jämväl i riksdagen. I likalydande motioner, nr 125 i första och nr 73 i andra kammaren, hemställdes vid 1927 års riksdag, att riksdagen ville besluta anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att de nöjestillställningar, som anordnades av enskilda föreningar eller klubbar men som i verkligheten vore av offentlig art, måtte komma att falla under samma bestämmelser, som gällde för andra liknande offentliga tillställningar. Till stöd för detta yrkande erinrades om att de bestämmelser, som avsåge att reglera det offentliga nöjeslivet, öppet kringginges genom bildande av föreningar eller klubbar, på grund varav av dessa hållna tillställningar förlorade sin karaktär av offentliga, ehuru de i realiteten hade samma offentlighet som övriga liknande. Härvid anfördes som exempel de av föreningen »Arbetarekultur» i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Södertälje anordnade biografföreställningarna av den av censuren förbjudna ryska propagandafilmen Potemkin. Biljetter till dessa föreställningar, som kungjorts i pressen och medelst affischer, hade åtminstone i Göteborg tillhandahållits med en tilläggsavgift av 50 eller 25 öre, som kallades inträdesavgift i »Arbetarekultur». Föreställningarna hade bevistats av tusentals personer, av vilka ett flertal icke hade det ringaste intresse av eller kännedom om »Arbetarekultur», vilken förening syntes hava tillkommit för att mot lagens bestämmelser framföra nämnda film.

Motionerna hänvisades till respektive kammars andra tillfälliga utskott. Över desamma avgåvos utlåtanden av ett flertal myndigheter och institutioner, däribland av statens biografbyrå, som föreslog, att mom. 1 i § 4 av förordningen angående biografföreställningar måtte erhålla huvudsakligen samma lydelse, som föreslagits i nyss omförmälda framställning till Kungl. Maj:t.

Första kammarens utskott anförde i utlåtande nr 5, såvitt biografföreställningarna anginge, bland annat följande:

»Av den utredning, som förebragts i ärendet, framgår, enligt utskottets mening, att beträffande filmen det förhållandet när som helst kan inträffa, att gällande förordning om censur de facto upphäves genom anlitan- de av samma

II. I riksdagen.

1. Vid 1927 års riksdag.

utvägar som i det i motionen omnämnda fallet Potemkin. Utan att i övrigt ingå på detta speciella fall, anser utskottet dock, att det exempel, som härigenom givits på hur relativt lätt det är att under nuvarande förhållanden sätta den samhällseliga filmkontrollen ur spelet, är värt att uppmärksammas. Man behöver icke överdriva farorna i denna möjlighet för att anse det orimligt, att samhället utan vidare skulle finna sig i att gällande lag på detta område faktiskt blir betydelslös. *Om* och *hur* statsmakterna böra reagera inför detta, må bli en fråga, som aktualiseras, sedan en auktoritativ undersökning blivit verkställd. Att man här rör sig på ett område, där all möjlig hänsyn måste tagas till de stora värden, som finnas inneslutna i en föreningsrätt, vilken med fog kan åberopas av lojala sammanslutningar såsom skydd mot obehörigt övervakande, står utom all diskussion. Det må emellertid ankomma på den undersökning, som utskottet förutsätter blir verkställd, att med beaktande av detta söka nå målet.

Utskottet ansåg, att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet av riksdagen borde fästas på detta förhållande, men ville samtidigt kraftigt betona betydelsen av att det lojala föreningslivets rättigheter alltjämt värnades.»

Med åberopande av vad sålunda anförts föreslog utskottet, att första kammaren för sin del ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om utredning och för riksdagen framlägga förslag rörande de åtgärder, som, utan att kränka de legitima föreningarnas rätt, kunde vidtagas i syfte att sådana av klubbar och sammanslutningar anordnade förevisningar och nöjestillställningar, som i verkligheten vore av offentlig art, kunde inordnas under för det offentliga nöjeslivet gällande bestämmelser.

Denna hemställan bifölls av första kammaren utan debatt.

I utlåtande nr 5 instämde andra kammarens andra tillfälliga utskott i första kammarens utlåtande. Andra kammaren beslöt emellertid med 67 röster mot 66 avslå utskottets hemställan. Frågan hade alltså förfallit.

2 Vid 1928
års riksdag.

Vid 1928 års riksdag bragtes emellertid frågan ånyo under riksdagens prövning. I likalydande motioner, nr 182 i första kammaren och nr 210 i andra kammaren, vilka hänvisades till behandling av tillfälliga utskott, gjordes nämligen enahanda hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t som den, vilken föreslogs av de tillfälliga utskotten 1927.

Vid 1928 års riksdag väcktes jämväl två likalydande motioner, nr 68 i första kammaren och nr 188 i andra kammaren, med hemställan, att riksdagen ville för sin del antaga förslag till en förordning angående skyldighet att inhämta polismyndighets tillstånd till vissa nöjestillställningar. Över dessa motioner avgav första lagutskottet utlåtande, nr 22. På sätt chefen för socialdepartementet förut anfört förordade utskottet, att riksdagen i anledning av motionerna måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i ämnet, och riksdagen beslöt i enlighet härmed. Utskottet anförde därvid bland annat, att de föreskrifter, som vore påkallade av behovet att reglera jämväl de under föreningens form framträdande offentliga tillställningarna, icke borde, såsom i det av motionärerna framlagda förslaget till förordning skett, begränsas till danstillställningar och med dessa jämförliga nöjestillställningar, samt erin-

rade bland annat om behovet av utredning jämväl i fråga om biografförevisningar.

Första lagutskottets utlåtande bifölls, såsom förut omförmälts, av riksdagen. Under erinran härom föreslogo vederbörande tillfälliga utskott att de till dem remitterade motionerna icke måtte föranleda någon vederbörande kammars åtgärd, vilka förslag av kamrarna bifölls.

Med anledning av den skrivelse, nr 119, som 1928 års riksdag i ämnet avlät, avgåvos infordrade utlåtanden av länsstyrelser m. fl. dels i början av år 1929, dels ock — i anslutning till en å socialdepartementets lagbyrå upprättad promemoria — i slutet av år 1930. Då chefen för socialdepartementet i nyss avsedda proposition nr 184 fullständigt redogjort för innehållet av 1929 års yttranden ävensom för 1930 års yttranden, i vad desamma angå offentliga nöjestillställningar i allmänhet, anser jag mig böra i detta sammanhang allenast tillfoga, att i 1930 års yttranden länsstyrelserna i allmänhet icke funnit anledning att till behandling särskilt upptaga frågan om rätten att anordna enskilda biografföreställningar utan ansett frågan om av klubbar eller föreningar eljest anordnade nöjesföreställningar av offentlig karaktär innefatta även nu förevarande fråga. I de fall, då emellertid filmförevisningar blivit föremål för särskilt yttrande, har därom anförts följande.

Överståthållarämbetet hänvisar till ett av dåvarande polismästaren i Stockholm G. Hårleman avgivet yttrande, vari denne åberopar ett av honom avgivet, såsom bilaga till första lagutskottets utlåtande 22/1928 tryckt betänkande. I detta framhålles, att man måste befara, att det lojala tillvägagångssätt, varom nu är fråga, kommer att få ökad användning, särskilt som det erbjuder stora vinstmöjligheter för arrangörerna. Den öppnade friheten från censur kan fresta till införande även av pornografiska filmalster eller föranleda till bildande av en förening med den allmänna uppgiften att möjliggöra förevisning av förbjudna eller ocensurerade filmer av allehanda slag. Ett sådant företag skulle kunna framgångsrikt konkurrera med andra biografier icke endast genom sina program utan, på grund av frihet från nöjesskatt, även med lägre avgifter.

I det av överståthållarämbetet nu åberopade utlåtandet framhåller Hårleman, att angelägenheten av en författningsändring ytterligare bekräftats av senare gjorda erfarenheter.

Länsstyrelsen i *Stockholms län* vidhåller i princip det uttalande, länsstyrelsen gjort i ett föregående utlåtande, varuti framhölls, att det av statens biografbyrå framställda förslaget om enskilda filmförevisningars begränsning till 50 personer vore beaktansvärt. Länsstyrelsen ifrågasätter emellertid nu, huruvida icke jämväl beträffande biografföreställningar av nu ifrågavarande slag ett generellt stadgande av samma innehåll som ett av länsstyrelsen i Jämtlands län framlagt förslag vore att föredraga framför det av föreståndaren för statens biografbyrå framlagda. Enligt detta förslag skulle således till biografförordningen fogas ett tillägg av huvudsakligt innehåll, att vad som sagts om offentlig förevisning av biografbilder skulle gälla jämväl där tillträde till förevisningen vore beroende av medlemskap i förening eller dylik sammanslutning, därest medlemskap i större omfattning förvärvades allenast för att erhålla tillträde till förevisningen.

Länsstyrelsen i *Hallands län* anser de nuvarande bestämmelserna om biografföreställningar tillfyllest.

*Åtgärder
med anledning
av
riksdagens
skrivelse.*

Länsstyrelsen i *Örebro län* meddelar, att formellt enskilda tillställningar förekomma i icke ringa omfattning och med otvivelaktig tendens till ökning. Bland dylika tillställningar hava förekommit även enstaka fall av filmförevisning.

I *Värmlands län* hava formellt enskilda förevisningar av film, som icke av filmcensuren godkänts för offentlig förevisning, förekommit.

Länsstyrelsen i *Norrbottnens län* erinrar, att länsstyrelsen i ett den 31 januari 1929 avgivet utlåtande tillstyrkt ett av poliskammaren i Göteborg i yttrande den 4 mars 1927 framlagt förslag om sådan ändring av förordningen angående biografföreställningar, att biografbilder, som vid verkställd granskning ej blivit godkända för offentlig förevisning, ej heller skulle få förevisas vid föreställning, som genom allmän tidning, anslag eller annorledes kungöres eller vartill inträdeskort försäljas eller avgift på ett eller annat sätt fordras, begäres eller mottages. Under 1930 synas visserligen i länet icke hava förekommit några för allmänheten tillgängliga förevisningar av ocensurerade filmer, men de framgångsrika försök, som tidigare såväl där som på andra platser gjorts att kringgå filmcensuren genom att giva förevisningarna sken av enskilda föreningstillställningar, synas enligt länsstyrelsens mening fortfarande motivera en författningsändring i antydd riktning.

III. Framställning av Sveriges biografägareförbund.

I en skrivelse den 18 december 1928 har Sveriges biografägareförbund ånyo anhållit att få fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på den stora omfattning visandet av ogranskad eller av censuren förbjuden film börjat taga.

Den omfattning rörelsen, numera fullständigt satt i system, heter det i framställningen, synts taga, gjorde, att skyndsamma åtgärder vore av nöden. Ifrågavarande verksamhet bedreves på grundval av ett påtagligt missbruk av föreningsfriheten, och förbundet ifrågasatte icke någon reell inskränkning i föreningsrätten. Förbundet ansåge endast, att i biografförordningen borde kunna inrymmas ett förbud mot mer eller mindre maskerat offentligt framförande av filmer, för vilkas visande av censuren behörigt tillstånd icke erhöles. Meningen med censurinstitutionen vore dock den, att en av censuren ogranskad eller förbjuden film icke genom kringgående av bestämmelserna skulle kunna förevisas allmänheten på sätt, som nu faktiskt skedde.

Finge omskrivna tillvägagångssätt med visandet av förbjudna eller ogranskade filmer obehindrat fortgå, komme de vanliga biograferna, vilka givetvis ställde sig censurens föreskrifter till efterrättelse, att lida avsevärda förluster. Tvenne olika slag av biografer kunde antagas uppstå: det ena visande granskad och tillåten film, det andra antingen ogranskad eller ock granskad men förbjuden film. Det vore tänkbart, att den möjlighet till censurförordningens kringgående, som föreningsrätten erbjöde och som redan utnyttjats, jämväl kunde inbjuda till visning av filmer av annan innebörd än rent politisk och att sålunda filmer av sedlighetssårande, för att icke säga rent pornografiskt innehåll kunde av andra för ändamålet bildade föreningar göras till föremål för förevisning.

Ur kommunal-ekonomisk synpunkt innebure en utveckling sådan som den här skisserats att de samhällen, som beslutat nöjesskatts upptagande, ginge denna skatt förlustiga, när dessa klubbar och föreningar givetvis icke kunde åläggas någon sådan. Det i lag föreskrivna förbudet för barn under 15 år att se för dem skadliga filmer bleve förmodligen också satt ur kraft, när det syntes vara ovisst, om någon åldersgräns i dylika fall komme att tillämpas.

Ett icke ringa antal biografägare komme för närvarande i en mycket obehag-

lig mellanhand. Då framställningar till dem gjordes, att de för visandet av någon av omskrivna filmer måtte upplåta sina lokaler, vore det helt naturligt i deras eget intresse att lämna avböjande svar. Det oakttat kunde på vissa platser den opinion, som krävde filmernas framförande, vara så stark, att biografägaren icke vågade säga nej, enär han i motsatt fall kunde riskera obehag.

På grund av sålunda påvisade missförhållanden, vilkas avskaffande enligt förbundets mening utgjorde lika mycket ett allmänt som ett enskilt intresse, hemställer förbundet, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga skyndsamma och effektiva åtgärder för förhindrande av att förbjuden eller ogranskad film genom klubbar eller andra sammanslutningar förevisades på ett sådant sätt, att förevisandet kunde likställas med offentlig filmföreställning.

Över denna framställning har *chefen för statens biografbyrå*, doktor G. Bjurman, avgivit infortrat utlåtande den 14 februari 1929, vari framhålles bland annat följande:

Den tid, som förflutit efter det byrån i skrivelse till 1927 års riksdag vitsordade behovet i förevarande hänseende, har, såsom biografägareförbundet säger, sett förevisandet av förbjuden film taga sådan omfattning, att det kan anses vara satt i system, och att skyndsamma åtgärder däremot verkligen äro av nöden. Det har ingalunda varit fråga om en tillfällig och snart övergående företeelse. Man har på senare tid rent av fått se en särskild filmbyrå i dagspressen annonsera, att den för förevisning uthyr »till fackföreningar, fackliga sam- och centralorganisationer, A. B. F.-avdelningar, Arbetarkulturföreningar, ungdomsklubbar, kommuner, etc.» av statens biografbyrå förbjuden film samt tillika beredvilligt lämnar »råd, hjälp och upplysningar». Genom nämnda filmbyrås förmedling ha talrika förevisningar av för offentligheten förbjuden film ägt rum, varjämte av statens biografbyrå tillåtna filmer, i vilka ändringar föreskrivits, uppspelats utan att dessa ändringar vidtagits. Särskilt må anföras, att detta varit fallet med en film, i vilken statens biografbyrå efter samråd med utrikesdepartementet föreskrivit klippning av partier, vilka befunnits olämpliga med hänsyn till rikets förhållande till främmande makter (biograförordningens § 6 mom. 2).

I utlåtandet erinras vidare om nyss omförmälda, av biografbyrån i skrivelse till andra kammarens andra tillfälliga utskott år 1927 framställda förslag, i vilket såväl biografägareförbundet som Svenska film- och biografmannasällskapet i gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t uttalat sitt instämmande.

Chefen för biografbyrån förordar ånyo, att en ändring i förordningen av denna innebörd göres, dock med viss redaktionell ändring. Om detta förslag icke skulle anses lämpligt, föreslår han, med partiell ändring av det nyss omförmälda förslag, som av poliskammaren i Göteborg framställets i yttrande av den 4 mars 1927 till andra kammarens andra tillfälliga utskott, såsom en andra möjlighet ett stadgande av förbud att vid föreställning, som genom allmän tidning, anslag eller annorledes kungöres eller vartill inträdeskort försäljas eller avgift på ett eller annat sätt fordras, begäres eller mottages, förevisa andra filmer än sådana, som för offentlig förevisning tillåtits av statens biografbyrå. Överträdelse skulle, i enlighet med poliskammarens förslag, medföra påföljd enligt §§ 8 och 9 i biografförordningen och skyldighet att erlägga nöjesskatt enligt förordningen den 30 maj 1919.

Departement-
chefen.

Liksom fallet är beträffande de slag av nöjeställningar, som omförmäls i chefens för socialdepartementet förut denna dag gjorda framställning om utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i ordningsstadgan m. fl. författningar, innebära biografföreställningar av nu ifrågavarande beskaffenhet ett missbruk av den frihet från kontroll, som lagstiftningen avsett att tillerkänna det egentliga föreningslivet. Det förhållandet, att föreställningarna anordnas under sken av att vara enskilda föreningssammanskomster, synes icke kunna fördölja, att de i allt väsentligt äro att jämställa med vanliga offentliga biografföreställningar.

Även om det skulle hava varit så, att detta förfarande icke använts för annat ändamål än för att förskaffa dem, som begagna sig därav, ett försteg i konkurrenskampen framför de företagare, som lojalt underordna sig gällande bestämmelser, skulle detta likväl otvivelaktigt hava utgjort tillräcklig anledning till en författningsändring i syfte att omintetgöra möjligheten av dess fortsatta användande. En dylik olägenhet är emellertid, såsom av utredningen framgår, icke den enda och icke ens den väsentligaste av de verkningar, förfaringssättet i fråga medför. Av vida större betydelse är den fara för ett flertal samhällseliga intressen, som ligger däri, att detsamma i alldeles övervägande grad använts för att möjliggöra framförandet av sådana filmer, vilkas offentliga förevisande av censuren förbjudits eller som icke genomgått censuren. Att ett förfarande, som sålunda uppsåtligt syftar till att omintetgöra den ordning, statsmakterna i förevarande avseende fastställt, icke bör från det allmännas sida tolereras, torde vara uppenbart. Bland i ärendet hörda myndigheter har heller knappast någon meningsskiljaktighet förekommit rörande behovet av en författningsändring för att förhindra detsamma. Däremot hava skilda meningar gjort sig gällande rörande frågan om den lämpligaste formuleringen av de för ändamålet erforderliga bestämmelserna.

Sistnämnda spörsmål är allenast ett specialfall av den fråga, som i vidsträcktare omfattning framträtt, då fråga varit om att reglera det slag av nöjesliv, som avses i chefens för socialdepartementet nyss omtalade framställning. Då jag kan i allt väsentligt ansluta mig till dennes ståndpunkt i frågan, tillåter jag mig hänvisa till den av honom lämnade redogörelsen för de förslag, som under utredningen framlagts i detta syfte, liksom för de skäl, som föranlett, att förslagen ansetts icke kunna utan omarbetning komma till användning. I detta sammanhang torde därför till närmare granskning behöva upptagas allenast frågan om möjligheten att för nu ifrågavarande ändamål meddela en bestämmelse av i huvudsak det innehåll, som antytts i chefens för statens biografbyrå nyss omförmälda förslag.

Sådant detta förslag slutligen formulerats, innebär det, att första stycket av § 4 i biografförordningen skulle erhålla följande lydelse:

»Vid föreställning, som avses i § 1, liksom även vid föreställning, som är att anse såsom enskild, men vid vilken mer än femtio personer äro närvarande, må ej förevisas biografbilder, såvida de icke dessförinnan blivit efter verkställd granskning godkända av statens biografbyrå, om vilken förmäles i Kungl. Maj:ts nådiga föreskrifter angående granskning av biografbilder.»

Mot detta förslag synes mig vara att erinra huvudsakligen, att det skulle innebära legaliserande av en utanför eller i strid mot biografcensuren stående biografrörelse. Av detsamma skulle nämligen lätt dragas den slutsatsen, att enskild förevisning av sådan film, som icke godkänts av statens biografbyrå, icke vore underkastad ansvar, därest antalet åskådare icke överstege femtio. Detta skulle emellertid sannolikt leda till förhållanden av mera betänkelig art än dem, man nu har kännning av. Den rörelse, varom nu är fråga, skulle kunna med större trygghet framträda och — under iakttagande att för varje gång åskådareantalet icke överstege femtio — sannolikt driva sin verksamhet sida vid sida med den lojala biografrörelsen. Därest så bleve fallet, skulle uppenbarligen siffran femtio såsom gräns för lagligt antal åskådare vinna föga respekt; med fog skulle kunna göras gällande, att densamma i själva verket vore godtyckligt vald. Fixerandet av densamma har av förslagsställaren motive-rats därmed, att förevisandet av en film inför ett så relativt ringa antal åskå-dare måste leda till, att verksamheten bleve förlustbringande och filmerna ut-slitna, innan de hunnit förevisas inför något avsevärt antal åskådare. Emel-lertid torde sådan säkerhet för att en rörelse av nu ifrågavarande slag icke skulle kunna bli ekonomiskt lönande ingalunda kunna anses föreligga, att den kan utgöra en förutsättning, varpå en lagstiftning i ämnet kan byggas. Frånsett det förhållandet, att filmens hållbarhet möjligen kan genom nya tek-niska anordningar ökas, torde friheten från censur, från skyldigheten att er-lägga nöjesskatt och att göra åtskillnad beträffande rätten för minderåriga att vinna tillträde eller icke ävensom från iakttagandet av eljest gällande ordnings-föreskrifter tvärtom föranleda, att möjligheten av en ekonomisk drift även på grundval av nu omförmälda system icke torde få anses utesluten.

Den formulering av den för ändamålet erforderliga bestämmelsen, som sy-nes mig i allt väsentligt täcka det behov av författningsändring, vilket för nu ifrågavarande ändamål gjort sig gällande, sammanfaller i huvudsak med det av chefen för socialdepartementet framlagda förslaget till bestämmelser i fråga om de nöjestillställningar, som avses i den av honom gjorda framställningen. Beträffande grunderna för detta förslag tillåter jag mig därför åberopa vad chefen för socialdepartementet i avseende därå anført. Här må blott påpekas, att inom filmbranschen lära, enligt vad för mig upplysts, vara verksamma vissa såsom föreningar organiserade sammanslutningar, vilka för konstnärliga, tek-niska eller andra fullt lojala ändamål behöva disponera jämväl annan film än den av censuren godkända såsom material för studier; dylik film uppspelas in-för den slutna kretsen av föreningens medlemmar, som utses genom inval efter bestämda kvalifikationsgrunder. Med anledning av uttalade farhågor för att en dylik verksamhet skulle genom den nu ifrågasatta författningsändringen förhindras, vill jag framhålla, att densamma ju icke avser att beröra föreställ-ningar, som till sin reella innebörd äro enskilda. För övrigt må erinras att, för den händelse någon gång tvekan skulle uppkomma, Kungl. Maj:t jämlikt 13 § i biografförordningen äger för särskilda fall meddela befrielse från för-ordningens tillämpning, och det lärer vara givet, att under sådana omständig-heter som här angivits dylik dispens skulle komma att lämnas.

En bestämmelse i nu förevarande ämne synes knappast kunna betecknas såsom en lagstiftning angående föreningsrätten, då den icke berör några för föreningslivet konstitutiva ämnen. Syftemålet med bestämmelsen är reglerandet av rätten att anordna biografföreställningar; liksom denna rätt kan, i vad avser föreställningar, anordnade av enskilda personer, bolag eller jämförliga institutioner, regleras i författning, som utfärdats i den för administrativa författningar gällande ordningen, synes den även i det fall, då anordnare av tillställningen utgöres av förening, kunna regleras i samma form. Däremot finner jag med hänsyn till vikten av de intressen, som den ifrågasatta författningsändringen berör, lämpligt att — på sätt även skett vid utfärdandet av 1911 års biografförordning — riksdagen beredes tillfälle att avgiva yttrande beträffande innehållet av den ifrågasatta bestämmelsen.

Departementschefen uppläser härfter i enlighet med förut anförda grunder upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar* samt hemställer, att riksdagens yttrande måtte genom proposition inhämtas över förslaget.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Enar Sahlin.